

WOORD VOORAF

Het gebeurde tijdens een rondreis door het land Israël. Aan het Meer van Galilea, op de Berg van de Zaligsprekingen, werd ik gegrepen door de Bergrede. Met een groep 'pelgrims' lazen we de zaligsprekingen (Matth. 5:1-12). Daarna stelde ik aan iedere reisgenoot de vraag welke zaligspreking het meest bij hem of haar binnenkwam, en waarom juist die. Het laat zich raden dat er heel verschillende antwoorden kwamen.

In het uur daarna lieten we elkaar vrij om te wandelen door de tuinen van de Kerk van de Zaligsprekingen, in 1937 gebouwd door de Franciscanen. Lopend langs het water liet ik Jezus' woorden op me inwerken. Vervolgens ging ik zitten om Zijn onderwijs te lezen. De woorden die ik las, waren bekend voor me. Toch raakten ze me meer dan ooit tevoren. Mijn hart ging open voor de diepte en breedte van Christus' Bergrede.

Thuisgekomen vatte ik het idee op om tekst voor tekst door de Bergrede te 'kruipen'. Zo werd, na het afronden van mijn dagboek *Erewoord! Bijbels dagboek bij Gods beloften* (2018), het idee geboren om over de Bergrede een dagboek te schrijven.

Dit 100-dagenboek is bedoeld voor mensen die in hun stille tijd met Jezus' onderwijs bezig willen zijn. Natuurlijk is het ook mogelijk om de overdenkingen in groepsverband te lezen, bijvoorbeeld samen aan tafel. Mijn gebed is dat jij die dit leest net zo veel zegen uit de Bergrede mag ontvangen als ik.

Ik heb geprobeerd de overdenkingen kort te houden. Na elke overdenking is er ruimte om zelf iets op te schrijven. Denk bijvoorbeeld aan een (dank)gebed, een actiepunt, een gedachte die je wilt onthouden of een lied dat bij je opkwam tijdens het lezen van de dagtekst of de overdenking.

Evenals *Erewoord!* gaat ook *Levensweg* uit van de Herziene Statenvertaling (HSV 2010/2016). Deze getrouwe vertaling is goed te begrijpen en wordt breed gedragen.

Mijn vriend Jan Wouter Ruizendaal is opnieuw zo goed geweest om in het schrijfproces met me mee te lezen. Zijn bemoedigingen doen me altijd goed. Ik ben hem dankbaar voor zijn vriendschap en zijn betrokkenheid bij dit dagboek.

Mijn vrouw Sarianne weet zelf heel goed wat een schrijfproces inhoudt. Ze kent de worstelingen en strubbelingen van zo'n proces van binnenuit. Ik ben blij dat zij mij steeds heeft aangespoord om door te gaan. Voor haar liefde en trouw dank ik onze God en Vader elke dag.

Ten slotte wil ik Hem danken die mij de weg naar het leven gewezen heeft: Jezus Christus, mijn Heere en Redder. Hij bracht mij thuis in de liefde van de Vader en Hij leidt mij door Zijn Heilige Geest. Hij wijst niet alleen de weg naar het eeuwige leven, maar Hij is Zelf de Levensweg (Joh. 14:6). Door Zijn kruisdood en opstanding, door alles wat Hij voor jou en mij heeft gedaan, ervaren wij liefde, licht en leven. Zijn volbrachte werk is het fundament van ons bestaan. 'Want in Hem leven wij, bewegen wij ons en bestaan wij ...' (Hand. 17:28). Uit de Bergrede blijkt dat Gods Zoon de Levensweg is die onze ziel zoekt.

Lieuwejan van Dalen
Hoogeveen, zomer 2019

DE BERGREDE

Het is geen geheim dat de Bergrede van Jezus Christus een unieke plaats in de Bijbel én in het christelijke leven heeft. Er is geen andere redevoe-ring in de Evangeliën te vinden waarin Jezus zonder onderbreking zo veel onderwijs geeft. De hoofdstukken Mattheüs 5-7 vormen een eenheid die christenen overal ter wereld inspireert. Dat is al eeuwen zo.

Voordat je aan dit 100-dagenboek begint, kan het geen kwaad om bepaald te worden bij enkele kenmerken van de Bergrede. Ze zullen je helpen bij de bestudering en overdenking van Jezus' woorden. Hieronder heb ik een paar wezenlijke aspecten van Christus' onderwijs opgesomd. Het geeft geen overzicht van hoe er in de afgelopen eeuwen over de Bergrede gesproken en geschreven is. Het zet wel enkele essentiële elementen op een rij. Probeer ze 'mee te nemen' als je dit boek leest.

Basaal en radicaal

Zie de Bergrede maar als de 'basisschool van het geloof'. Zoals kinderen eerst naar de basisschool gaan voordat ze verder kunnen studeren, zo hebben christenen deze rede nodig om te kunnen leven en groeien in geloof. Oftewel: de Bergrede is basisonderwijs voor Jezus' discipelen. Alle basale dingen van je geloof en je leven komen erin voor. Hoewel er veel mensen meeluisterden waren Christus' woorden allereerst aan Zijn eigen leerlingen gericht (Matth. 5:1-2). Dus, als je een volgeling van de Heere wilt zijn, kun je onmogelijk zonder dit onderwijs van Hem! Het is te basaal om het te negeren, te vergeten of te verwaarlozen. Het is toch normaal dat een christen wil leren wat Christus onderwijst en wil leven zoals Hij het opdraagt?

Wat Hij zegt is echter niet gemakkelijk. Niet dat Zijn onderwijs inhoudelijk zo moeilijk te begrijpen is. Je hoeft geen speciale cursus te volgen of

inwijdingsritueel te ondergaan om Zijn woorden te kunnen vatten. Veel van wat Hij zegt, is goed te snappen. Maar als het aankomt op het aanvaarden en in praktijk brengen van Zijn onderwijs, wordt het anders ...

Zijn levenslessen zijn namelijk radicaal. De Bergrede is geen verzameling goede adviezen of mooie wijsheden. Christus doet een immens appèl op onze geloofs- en levenspraktijk. Gods Zoon spreekt ons hart en leven aan – totaal en helemaal. Daarbij scheidt Hij waarheid en leugen, schijn en werkelijkheid van elkaar. Als je de Bergrede leest, word je ontmaskerd door Hem die het recht heeft om je radicaal tot Zich te roepen.

Relatie met de Vader

Wat beoogt Christus met Zijn onderwijs? Dat wij een levende, dagelijkse band met God hebben. Het christelijk geloof is geen religie, maar relatie. Het Evangelie leert dat wij door Jezus een persoonlijke relatie met de Vader in de hemel krijgen – dat Hij ónze Vader wordt en wij Zijn zonen en dochters worden. Anders gezegd: de Bergrede is toerusting van Gods kinderen om te leven met God in een gebroken wereld.

De Bergrede is door en door relationeel. Jezus spreekt over ‘uw Vader, Die in het verborgene ziet’, ‘uw hemelse Vader’ en ‘uw Vader, Die in de hemelen is’. Hij stuurt aan op het kennen van Zijn Vader op hartsniveau. Daarom stelt Hij voortdurend het hart centraal. Jezus’ onderwijs houdt niet op bij de buitenkant, maar stoot door naar de binnenkant. Hij bevraagt ons innerlijk. Hij klopt op de deur van ons hart. Wat leeft er vanbinnen bij je?

Navolging van Christus

Tegelijk is de Bergrede praktisch en concreet. Naast ons hart brengt Jezus ook ons hoofd en onze handen in beeld. Wat denk je? Wat zeg je? Wat doe je? Hij spreekt ons hele menszijn aan en roept ons om Hem te volgen. Want leven met de Vader kan alleen door de Zoon te volgen!

De navolging van Christus is geen vage theorie die ongrijpbaar boven

je leven hangt. Integendeel, het gaat over wat je denkt en voelt, over de woorden die je zegt en de dingen die je doet. Wat Hij zegt, is uitleg en toepassing ineens. Je kunt het een plek geven in heel je dagelijkse leven (huwelijk, gezin, studie, werk, omgang met familie en vrienden, kerkgang, hobby's, vrije tijd en vakantie, christen zijn in de wereld).

De Bergrede gaat over discipelschap. Jezus wil Zijn discipelen leren hoe ze Hem kunnen volgen en God kunnen dienen. Denk hier eens aan het sleutelwoord over discipelschap: 'Als iemand achter Mij aan wil komen, moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen en Mij volgen' (Matth. 16:24). Navolging vraagt een offer: jezelf, je eigen ego. 'Want wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar wie zijn leven zal verliezen om Mij, die zal het vinden' (Matth. 16:25). Als je hieraan geen gehoor geeft, zal de Bergrede niet landen in je leven!

Kracht van de Heilige Geest

Radicaal, relationeel en gericht op dagelijkse navolging – dat is nogal wat! Kun je de Bergrede eigenlijk wel volbrengen? Je zou het al opgeven voordat je eraan begonnen was ...

Uit onszelf kunnen we dat niet. Onze eigen kracht schiet echt tekort. Christus' onderwijs is 'heilig en hemels'. Voor aardse mensen zoals jij en ik, mensen met fouten en gebreken, is het niet mogelijk om de Bergrede naar Zijn bedoeling uit te voeren.

Maar Christus veronderstelt de werking van Zijn Heilige Geest in Zijn volgelingen. Hij vraagt geen dingen die wij niet kunnen volbrengen; Hij geeft ons Zijn Helper om ons te leiden op Zijn weg. Alleen zo wordt onze weg een levensweg!

Als wij door Zijn Geest geleid worden, leren wij vertrouwen, afhankelijkheid en gehoorzaamheid. Door de levendmakende kracht en vernieuwende werking van Gods Geest kunnen wij leven als kinderen van de Vader en volgelingen van Gods Zoon. Daarom is het goed om te (blijven) bidden of de Trooster in jou wil wonen en werken. Doe jij dat?

Leven in Gods Koninkrijk

De Bergrede staat niet op zichzelf. Hoewel Christus essentieel onderwijs geeft, brengt Hij een groter geheel in beeld dat net zo belangrijk is: het Koninkrijk van God – of zoals Mattheüs zegt: het Koninkrijk ‘der hemelen’. Luisteren naar de Bergrede moet leiden tot een leven in Gods Koninkrijk! Daarom spreekt Jezus de bekende woorden: ‘Maar zoek eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid ...’ (Matth. 6:33).

Het Koninkrijk van God heeft iets van ‘reeds’ en ‘nog niet’. Gods koninklijke heerschappij is iets van het heden én van de toekomst. Gods Rijk is er al; Jezus heeft het definitief op aarde gebracht. Tegelijk weten we dat Gods Rijk nog zal komen; Christus zal het eens in heerlijkheid op aarde brengen. Nu is het nog (grotendeels) onzichtbaar, maar ooit zal het zichtbaar zijn voor alle mensen en volken. Daarom vraagt de Bergrede om vertrouwen voor vandaag én om verlangen naar de toekomst. Als wij nu gelovig in Gods Rijk leven, zullen wij er eeuwig in leven! De Bergrede wijst de weg naar het eeuwige leven in Gods Koninkrijk. Laten wij luisteren naar Hem die de Koning en de Levensweg is.

1

JEZUS EN MOZES

'Toen Jezus de menigte zag, ging Hij de berg op, en nadat Hij was gaan zitten, kwamen Zijn discipelen bij Hem.'

Mattheüs 5:1

Nadat Jezus is gedoopt in de Jordaan en verzocht in de woestijn, gaat Hij in het stadje Kapernaüm wonen. Daar, bij het Meer van Galilea, roept Hij Zijn eerste leerlingen. Samen met hen begint Hij rond te trekken langs dorpen en steden. Hij spreekt woorden van God – doet wonderen van God. Uit de verre omtrek horen de mensen ervan. Daarom stromen ze uit alle streken toe om Hem met eigen ogen te zien. Wat zegt en doet Hij allemaal?

Dan komt het moment waarop Christus iets nieuws doet. Hij gaat de Bergrede uitspreken. Hij wil Zijn discipelen iets leren. Alleen hen? Hen in de eerste plaats – maar er is ook een menigte bij. Terwijl Hij gaat zitten om onderwijs te geven, zijn de leerlingen bij Hem. Anderen daaromheen luisteren mee. Het is dus geen 'onderonsje' tussen Jezus en Zijn discipelen. Tot dat moment was Mozes de belangrijkste profeet voor Gods volk. Vanaf de berg Sinäi bracht Mozes Gods geboden aan het volk Israël over. De Profeet van de Bergrede is echter Gods Zoon! Wat Hij zegt gaat

dieper en reikt verder dan Mozes' wetten en regels. Jezus zegt en doet iets wat wezenlijk nieuw is (Joh. 1:17). Daarom had Mozes zelf al aangekondigd dat Gods Profeet komen en spreken zou (Deut. 18:15).

Als je Christus wilt volgen, kun je niet om de Bergrede heen.

De Bergrede is 'basisonderwijs' voor volgelingen van Christus. Als je Hem wilt volgen, kun je niet om de Bergrede heen. Jezus leert ons hoe wij mogen leven als Zijn discipelen, hoe wij Hem kunnen volgen. Dagelijks discipelschap dus. Geloof me, daar ben je niet zomaar klaar mee! Praktisch en concreet vertelt Hij hoe Zijn leerlingen te herkennen zijn. Wil jij naar Hem luisteren? Wil jij van Hem leren? Zijn onderwijs zal jouw leven voor goed veranderen!

2

WOORDEN VAN EEUWIG LEVEN

'En Hij opende Zijn mond en onderwees hen.

Hij zei: Zalig zijn ...'

Mattheüs 5:2-3a

Wie naar het land Israël reist, kan daar de Berg van de Zaligsprekingen bezoeken. In de buurt van Tabgha en Kapernaüm ligt een heuvel waarop je een prachtig uitzicht over het Meer van Galilea hebt. Waarschijnlijk is dat de plaats waar Jezus Christus ging zitten om Zijn volgelingen te onderwijzen. Als je de Bergrede leest of hoort, moet je goed bedenken Wie hieraan het woord is: Gods Zoon! In wat Hij zegt, zit goddelijke kracht. Gods Woord doet iets. Het keert nooit zonder vrucht tot Hem terug (Jes. 55:10-11).

De Bergrede begint met de zogenaamde 'zaligsprekingen' (Matth. 5:3-10). Deze verzen zijn beroemd. Ze worden gerekend tot de wereldliteratuur. Maar blijf niet in de schoonheid van de woorden hangen. Vraag je liever af wat de Messias je te zeggen heeft. Hij spreekt namelijk woorden van eeuwig leven (Joh. 6:68)!

Wat betekent 'zalig' eigenlijk? Het is een woord met meerdere betekenissen. Het heeft iets van een trap met drie treden. Allereerst heeft

het de klank van 'gefeliciteerd'. Als je iemand feliciteert, zeg je dat je blij bent voor diegene. Er zit dus blijdschap in. Vervolgens kun je het weer geven als 'gelukkig'. De weg die Christus wijst is de weg van geluk, vrede en vreugde. Ten slotte kun je het vertalen als 'gezegend'. Als je leeft zo als Jezus zegt, ben je een gezegend mens. Gods zegen rust op jou als jij Christus volgt en Hem grootmaakt in je woorden en in je daden. De navolging van Christus is de weg van verlossing. Op de weg achter Hem aan leer je Wie Hij is én hoe jij mag zijn. Gods Zoon is de Weg, de Waarheid en het Leven in eigen persoon (Joh. 14:6). Luister naar Hem. Leer van Hem. Hij geeft je leven in overvloed (Joh. 10:10)! Hij wijst je de weg naar het eeuwige leven. Ja, Hij is Zelf de Levensweg! Volg jij Hem?

**De weg die Christus wijst is de weg van geluk,
vrede en vreugde.**

3

ARM VAN GEEST

'Zalig zijn de armen van geest, want van hen
is het Koninkrijk der hemelen.'

Mattheüs 5:3

De eerste zaligspreking lijkt nogal raadselachtig. Wat betekent het om 'arm van geest' te zijn? Het doet je misschien denken aan een lichamelijke ziekte, geestelijke zwakte, psychische kwaal of verstandelijke beperking. Maar daar gaat het niet over in deze belofte. Wie arm van geest is kan zowel mentaal als fysiek kerngezond zijn. Wanneer ben je dan wel een gezegend mens? Wanneer loop je op de levensweg?

Als je op God vertrouwt met alles wat in je is! De armen van geest zijn mensen die afhankelijk zijn van hun hemelse Vader. Ze beseffen dat ze niets van zichzelf te verwachten hebben. Ze erkennen de macht en de kracht van hun Schepper. Ze beleven dat God hun leven leidt. Ze belijden dat de Allerhoogste heeft én geeft wat ze nodig hebben. De armen van geest worden gekenmerkt door nederigheid, afhankelijkheid en vertrouwen (Spr. 3:5-6). Hun houding bestaat uit opzien en uitzien: ze zien op naar de HEERE en zien uit naar wat Hij zegt, doet en geeft. Zo'n houding kom je tegen bij de psalmdichter als hij zegt: 'Zie, zoals de ogen van dienaren gericht zijn op de hand van hun heren en zoals de ogen van

een dienaar gericht zijn op de hand van haar meesteres, zo zijn onze ogen gericht op de HEERE, onze God, totdat Hij ons genadig is' (Ps. 123:2).

Gods heerschappij betekent zegen voor jou.

Vertrouw jij op je hemelse Vader? Dan ben je een burger van Gods Koninkrijk. Dan zul je merken dat God zowel het wereldgebeuren als je dagelijks leven regeert. Gods heerschappij betekent zegen voor jou. Gods heerlijkheid betekent toekomst voor jou. Het Koninkrijk der hemelen is er en komt er. Jij mag nu en straks leven als een kind van de Koning. Laat dat je blij en gelukkig maken. Laat dat je inspireren om arm te zijn van jezelf en rijk te zijn in je God.

